

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Agens De Rebus Ecclesiæ Sacris, & profanis, earumque usu, acquisitione,
conservatione, & alienatione

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 1. De Societate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61834)

instrumento repugnantia scribant. V. gr. cum de venditione sermo est, rem dicant à venditore in perpetuum alienari: cum verò de locatione, scribant integrum venditori esse, rem suam redimere, quo-

ties ipsi collibitum fuerit. Nam libertas illa, & modus redimendi non habet locum in locatione, & conductione, sed Censu, ut ex dictis constat.

TITULUS XI.

De Contractibus adminiculantibus.

ITa vocare lubet conventiones illas, & pacta, quæ plerumque aliis contractibus adduntur, pro illorum completionem, firmitate, aut perfectione. Numero quatuor sunt. *Societas. Fideiussio. Pignus, & Hypotheca.* Quos eodem servato ordine breviter & succinctè quoad fieri potest, explicabimus.

§. I.

De contractu Societatis.

I. Societas, uti hic usurpamus nomen hoc, est *Conventio duorum, aut plurium ad conferendum aliquid in usum vel lucrum commune.* Nec ulla juris necessaria solennitas est, sed solo contrahentium consensu verbis expresso perficitur. *Azor l. 4. Summ. Rubr. 41. Gomez Tom. 2. c. 5. Soto l. 6. quest. 6. art. 1.* Ex qua definitione benè intellecta colligitur, quatuor potissimum conditiones ad Societatem constandam requiri. *Prima* est, ut singuli socii aliquid in commune conferant, pecuniam, industriam, instrumenta, aut simile quid. *Secunda*, ut illud, quod collatum fuerit, continuò cedat in dominium singulorum, ita, ut singuli efficiantur Domini totius sortis partialiter

seu partiali dominio *l. 1. & seq. ff. pro socio Gail. l. 2. obs. 24. n. 9.* Quod etiã dicendū de omnibus illis, quæ socius comparat nomine communi. *Covar. l. 3. Var. c. 19. nu. 1.* dummodò ea intentione conferat, ut sit commune: alioqui non potest aliorum sociorum dominio adjici. *Tertia* conditio est, ut damnum, & lucrum sit commune, quod colligitur ex *l. cit. & sequentibus. C. pro socio. Quarta* ut dividatur lucrum secundum proportionem ejus, quod singuli contulerunt. *l. si non fuerint & l. verum 63. ff. pro socio.* Intellige, nisi aliter expressè fuerit conventum, & onus, quod præter naturam hujus contractus imponitur alteri, justè compensatur. *Mol. D. 411. Tol. l. 5. c. 41. Nav. c. 17. nu. 251. Lessius c. 25. D. 1. Tanner. D. 4. qu. 7. D. 8. Filliur. tract. 38. c. 1.*

II. Societas varia, & multiplex est, sive materiam, & finem, sive alia adjuncta consideres. Ratione materię 1. esse potest omnium bonorum. 2. aliquorum tantum, ut in Matrimonio solet. 3. lucrorum tantum, ut quando hæredum bona indivisa manent. 4. pecunię solius, vel solius industrię, vel utriusque. 5. animalium tantum, vel simul cum industria.

Ratione

Ratione finis proximi fieri potest.

1. Propter usum duntaxat.
2. Propter lucrum, ut in negotiatione.
3. Propter utrumque, quemadmodum conjuges aliqui faciunt, ad matrimonii onera pariter toleranda.

Ex parte temporis. 1. inicitur Societas ad dies vitæ duratura.

2. Ad certum tempus, puta, decennium.

3. Uti que ad finem alicujus negotii, ante quem si contingat mori socium, ad heredes ipsius obligatio non continuatur. *l. adeo l. verum ff. pro socio.* quia in ejusmodi conventionibus industria personæ electa præsumitur: qualis autem futurus sit hæres, ignoratur. Quamobrem, ut continetur Societas, nova conventionem explicita, vel tacita opus est. Tacitam vero, quando nemine contradicente instituta negotia aguntur. *Less. c. 25. D. 1. Tholos. l. 27. c. 4. Azor III. l. 9. c. 1. Tuschus Conclus. 279 & sequ.*

III. Quilibet socius aliis tenetur de dolo, culpa lata, & levi tam in conscientia, quam foro externo. Non autem levissima, multò minus de casu fortuito. Ratio est, quia Contractus Societatis in bonum uniuscujusque socii dirigitur. Equum proinde est, ut quam suis quisque rebus diligentiam, eandem pro socio adhibeat. De levissima culpa in *§. ult. Instit. de Societate* dicitur. Culpa autem non ad exactissimam diligentiam dirigenda est. Sufficit enim talem diligentiam communibus rebus adhibere socium, qualem suis exhibere solet. Nam qui parum diligentem socium sibi assumit, de se queri, sibi que hoc imputare debet. *Ita illi.* Non repugnat tamen, inter partes de

culpa levissima vel etiam casu fortuito pactum firmari quo omnes teneantur: sed tunc onus illud majore aliquo lucro compensandum erit. At de non præstando dolo, quia contra bonos mores nulla conventio iniri potest. *Molin. Disp. 413. num. 3. Tholos. loco cit. num. 22. Azor l. cit. c. 2. quest. 2. Tuschus Conclus. 293. Alexand. l. 1. Consil. 47. Lessius loco cit. D. 4. num. 37. Palao Disp. 8. pun. 8.*

IV. Nemo sociorum ultra vires suas tenetur, sed quando convenietur in rebus ad societatem spectantibus, præstabit, quod commodum potest, secundum statum, in quo tunc est, & dignitatem personæ suæ. Et prudenter suadet aliqui cum *Glo in l. Verum. V. debetur ff. pro socio.* judicis arbitrio relinquenda esse locio ita reperto tot bona, ut commodè sustentari possit *juxta l. in condemnatione de Reg. jur.* Igitur status habenda ratio est, cum alius alio pluribus indigeat, plus, aut minus requirat. *V. Decium in Reg. Jur. 28. Divus Pius, &c.* Atque hæc moderatio illi debetur tantum, qui bona fide, & absque dolo rem agit. *loco citat. Verum Gloss. §. item si dote. Instit. de actionibus.* alias lucrum ex malitia reportaret. Item non debetur illi, qui promisit, & juramento confirmavit, se absque ulla exceptione in quocunque eventu integram solutionem præstiturum. *Soto l. 6 quest. 6. art. 1. Azor III. l. 9. hoc tit. cap. 2. Lessius 25. Dub. 2. Layman. l. 3. tract. 4. cap. 20. Cardin. Lugo Disp. 30. Sect. 3. Palao Disp. 8. pun. 12.*

V. Societas desinere quatuor modis potest *Primo* cujusque sociorum morte naturali, nisi contrarium pacti fuerit, nullius

nullius in particulari morte finiendam esse. *S. soluitur. Inst. de Societ. l. Nemo l. actio no ff. pro socio.* Hæres defuncti autem ad tria tenetur. 1. ea, quæ capta sunt, continuanda & perficienda eo modo, quo defunctum facere oportuit. 2. ad dolum, culpam latam, & levem, si sociis per eum damnum aliquod obveniat. 3. ad dividendum cum sociis ea, quæ apud defunctum ratione Societatis erant, de quæ illis, quoad potest, rationem consortibus reddere. Nō obligatur tamen ad continuandam societatem, quoad ea negotia, quæ nondum capta erant. *l. Man & servus. §. si vino. ff. de neg. gest. l. hæres socii l. Verum ff. pro socio.* Secundò delicit morte civili alicuius sociorum, id est, maxima, & media capitis diminutione. *de quo V. Institut. l. 1. et 16.* Tertio cessione bonorum ab aliquo facta. *S. soluitur. V. Item quis Inst. h. t. l. 4. in. Glo. ibi ff. Pro socio.* Quarto adeptò, & completo fine, cuius gratia convenerat. Absoluta est V. g. expeditio in Indiam, & classis appulit. Idem dicendum, si capitale perierit casu, aut alio modo. *l. Verum. §. ul. ff. pro socio.* Vel res, de qua convenerat, non sit amplius idonea ad finem cogitatum. Denique si evolutum sit temporis illud spatium, quo negotiatio circumscripta erat, nisi ex tacito consensu ipsa rerum prosecutione continuata videatur. *Azo l. 4. Sum. Rubr. 4. n. 3. l. 17. ff. hoc tit. Institut. de Societate. Silo. V. Societas §. 1. n. 9. Azor 3 l. 9. c. 6. Schneidev. §. Manet autem. Tuschus Conclus 306. Angel §. 1. n. 18.*

VI. Licebit etiam ultrò renunciare, quando scilicet certū tempus continuandæ Societati præscriptum non est. Tunc autem tres attendendæ conditiones

erunt. *Prima*, ut renunciaturus alios de consilio suo certiores tempestivè faciat. Hinc si propter absentiam aliquis non fuerit communitus, & renuncians acquirerit aliquid cum capitali, commune utriusque erit, si autem damnum obvenit, solus tolerabit. Liberum namque absentis est, ratam vel non ratam habere renunciationem, neque præsumitur unquam approbaturus aliquid quod sibi damnosum, vel minus commodum est. Quando autem præmonitus de futura renunciatione est, pari cum aliis passu procedet.

Secunda conditio, ut non mero arbitratu, sed habita ratione temporis, & negotiorum captorum renunciet, ne loci et intemptiva mutatione notabile aliquod damnum patiatur. Sic enim comparari esse omnes debent, ut, quod ab aliis fieri sibi exoptant, aliis idem præstent. *Matth. 7.*

Tertia conditio, ut dolosa intentio non sit, ad se nimirum trahendi lucrum, quod aliàs commune esset. Nihil enim bonæ fidei magis contrarium est, quàm fraus, & dolus. *l. Ea verò. ff. pro socio.* Quocirca si contingat per eiusmodi modum hereditatem V. g. adipisci renunciantem, permittetur illi quoad damna, & incommoda, lucrum verò sociis commune erit. Excepi, nisi in ipso Contractu expressum sit, licere cuilibet, quando opportunum sibi videbitur, renunciare. Tunc enim si cui id minus proficuum existit, sibi impuet, qui noluit contradicere. *Silo. V. Societas. n. 1. Tholos. l. 27. c. 4. n. 17. Schneidev. in. lo. cit. n. 3. Conanus l. 7. c. 13. n. 12.*

VII. Ad hæreses licet per se non transeat pactum Societatis, fiet tamen, si id exprimat, quod commodè sit circa ga-

bellas,

bellas, & vectigalia publica, dummodò hæres rebus gerendis idoneus sit, & defuncto succedat, in familia simul, & industria. *l. aded l. Verum §. in heredem ff. pro socio. Vvesenbec. l. 17. ff. tit. 2. pro socio num. 7.*
 2. Si contrahatur societas cum pacto jurato pro successione, porrigetur ad hæredes, quamvis obstarent leges civiles. Nam juramenti Religio facit, ut in omni eventu, quo absq̃ue injuria divini nominis, & conscientiaẽ damno servari potest, servetur. Et regula, quæ contra bonos mores præstitum juramentum pronunciat invalidum esse, non de bonis moribus politicis, sed naturalibus ac divinis intelligitur, quemadmodum in *Comm. de Reg. Juris in 6. ad Regul. 58. docuimus. Molin. Diss. 414. Filiut. tract. 38. c. 2. num. 29. Bald. Consil. 109. l. 2. Angel. de Perusio Consil. 60. Roman. Consil. 171. Palao Diss. 8. pun. 11.*

VIII. Ex contractu hæc actio oritur cuilibet sociorum pariter conveniens tam durante, quam dissoluta societate. *l. actione §. pæn. & l. si quis universorum ff. pro socio.* Actio directa, inquam, ut si agatur contra consortes, ne à convento fœdere recedant, eò quòd non expediat; item ut communicetur, & conferatur, quod acquisitum est: ut ne pacta violentur. *l. si fratres §. 1. l. cum societas eod.* Post dissolutam societatem quoque plures sunt causæ agendi, & in primis, quia contractus hic bonæ fidei est *l. in proposita ff. pro socio, dolus, & culpa inter socios præstatur l. cum duobus ff. eod.* & pro eo, quod factum non est dolo socii, vel pro eo, quod impensum est, datur *l. si fratres ff. eod.* Eadem actione cogitur socius omnium bonorum, conferre in medium univer-

la, quæ acquisivit. *l. 1. §. 1. & l. actione §. socium ff. eod.* Nam quicquid impensum est occasione societatis, & omne damnum incidens sine culpa alicujus communicatur admodum lucri. *l. si unus ex sociis, l. si fratres l. omnes alienum ff. eod.* Concurrere etiam aliæ actiones possunt, ex eo, quòd pactum, factumve est, ut præscriptis verbis. *l. si margaritarum ff. eod. Furti. l. rei communis cum 2. seq. eod. legi 4. quilia l. sed etsi eod. si plagium fiat l. merito eod.* Item est hæc actio pro socio rei quoque persecutoria. *l. sed actione eod. V. Tholosan. l. 27. c. 4. Tuschus Conclus. 307. Oldendorp in Progymn. Classe 4. act. 21. Vvesenbec. l. 17. ff. tit. 2. num. 12. Conan. l. 7. c. 13. num. 10.*

IX. Haud levis quæstio est, quomodo lucrum dividendum sit, quando unus pecuniam verbi gratia 1000. aureorum contulit, alius verò operam tantum, & industriam? Omissis DD. opinionibus, quæ plurimum discrepant, censeo non ipsum capitale, seu pecuniam collatam, seu lucrum duntaxat inter socios dividendum esse juxta æstimationem operarum ex consuetudine loci, vel arbitrio prudentis, & boni viri.

Nam i. pecunia in societate confertur non eo fine, ut quoad substantiam, & totam æstimationem suam aliis cedat, sed solummodò, quoad usum, & commodum, sive ut vulgò dicimus interusorium: quam ob causam si pereat quocunque casu fortuito nulli, quàm Domino suo & conferenti perit. Convenit igitur eidem manere integram dissoluta Societate, dividi autem lucrum ex ea, & aliorum industria partum habita ratione commodi utrimque & per pecuniam,

Rrr

niam, & per industriam comparati.

2. In Societate animalium, quando unus certum numerum ovium confert, alius verò operam & industriam ad pascendum illas, finitâ Societate non oves, sed lucrum dividitur juxta æstimationem laborum. Idem ergò faciendum erit, cum alius pecuniam, alius operam suam impendit.

3. Accedit auctoritas multorum DD. tam Juris, quàm Theologiæ quos citant, & sequuntur, qui hæc latius explicant. *Molin. Lessius. Azor. Filliut.* Denique à *Sixto V.* definitum legimus in *Constit. Detestabilis*, sortem, quæquæ extrat finitâ Societate, esse reddendam ei, qui in commune contulit.

X. Verùm occurrit statim objectio, non servari in isto modo æqualitatem, cum summa capitalis salva & integra maneat conferenti: ille verò, qui operam impendit, certò & semper amittit. Sed respondetur 1. operam non perire, sed præterire, manere autem id, cujus gratiâ fiebat, lucrum, & utilitatem: quia ut diximus, æstimatio facienda est ex regulis justitiæ distributiæ, ut tanta sit lucri portio, quanta operæ & laboris fuit. Si dimidio æquat lucrum pecuniæ, dimidium habebit, si tertiâ parte, tertiam partem, & sic deinceps. At, inquit, labor molestiam adfert, cujus gratiâ plerisque inamabilis est; pecuniæ collator omni molestia vacat. Esto, nihil hic tamen iniqui. Non est enim necessarium, ut omnium sociorum eadem conditio, & nulla differentia sit; sed id, in quo unius labor excedit; æstimandum & compensandum est. Conferens pecuniam, laborem corporalem non impendit, sustinet

tamen periculum amittendæ fortis, & caret alio lucro quod ex præsentî pecuniâ capere poterat. Tam hoc pretio æstimabile est, quàm labor, & industria qualiscunq̃ue. Hæc duo igitur à parte conferentis pecuniam consideranda sunt, æstimatio periculi, seu pretium affectionis capitalis, & æstimatio lucri ex pecunia si præsens esset, sperati. Unde *Sotus l. 6. quest. 6. art. 1.* non benè solum pretium periculi fortis attendendum esse dicit, quasi nihil aliud pateretur, qui pecuniam posuit. Nam si ita fieret, is qui verbi gratia decem millia poneret ad negotiationem, in quâ nullum, vel valde exiguum periculum metuitur, nec æstimatur nisi 100. florenis, non posset plus lucrificare, quàm ille, cujus industria tantumdem valet, quamvis commune lucrum esset quatuor, aut quinque millium, quod neque usitatum neque justum est. Quamvis enim pecunia in se spectata solum sterile sit, nihilominus quando ad negotiandum confertur multum fructum adfert, fortunatos atque industrios locupletat, & idcirco per universum mundum maximopere appetitur etiam cum detrimento bonorum spiritualium, ubi illud in usu

O cives, cives, querenda pecunia primum est

Virtus post nummos.

V. Cardin. Lugo Diss. 30. Sect. 2. num. 15. & seqq. Navar. c. 17. num. 257. Lessius c. 25. Dub. 2. Filliut. tract. 38. c. 3. num. 49. Inschus Conclus. 285. Abb. Consil. 77. Bald. Consil. 304. Non est novum l. 1. Angel. V. Societas §. 1. num. 17. Silvest. §. 1. num. 9. Armilla num. 12. Tabiena V. V. sura §. 3. num. 3. Franc. Marcus part. 1. Decision. aut. quest. 889. Ludov. Lopez

Lopez part 2. Instruct. c. 72. pag. 453. Palao
Disp. 8. pun. 5 Binsfeld. in c. Naviganti. de V-
saris quest. 7.

§. II.
De Fidejussione.

I. Fidejussio est aliena obligationis sus-
ceptio, per quam quis obligat se, ad
eam implendam, quando principalis debitor
defecerit. Supponit ergo obligationem
principalis, non quod hæc tempore de-
beat præcedere, sed quia dependet ab ob-
ligatione, vel præsentis, vel futura debi-
toris primarii. Molin. D. 539. num. 1. Azor.
c. 12. Vvesenbec. l. 46 ff §. 1. Melonius in The-
sau. iur. feud. tit. 7. num. 1. Securitatis cau-
sa à creditoribus inventa est, ut unius
defectio & inopia ab aliis sublevaretur.
§. 1. Institut. de fidejuss. Onnatu. Disp. 52.
Verbis perficitur, & stipulatione; aliàs
in foro civili non pareret actione quam-
vis Jure Canonico sufficiat consensus
quomodolibet expressus. l. Blanditus C.
de fidejuss.

II. Alia est judicialis, alia extrajudicia-
lis. Judicialis est, qua quis obstringit se
ad sistendum reum, aut debitorem in
judicio, quando opus erit, aut requisit-
us fuerit. Et hæc iterum duplex. Una,
qua fidejussor tantum obligat se ad si-
stendum reum, aut debitorem in judi-
cio ad litis exercitationem, quod ubi fa-
ctum, & judicium finitum est, obliga-
tioni suæ fidejussor satisfacit. Altera, qua
obligat se ad solvendum, quod fuerit ju-
dicatum, vi cujus obligatus manet, do-
nec satisfactum fuerit creditoribus. l.
Gracè §. 1. post litem ff. de fidejuss. Vvesenb.
l. cit. num. 4. Extra judicialis fidejussio

est, quando extra judicium quis obligat
se ad solvendum alterius debita. Azor. III.
l. 11. c. 22. §. Tertio est notandum. Onnatu. lo-
cit. Sect. 4. Olim creditori liberum erat,
utrum mallet, primò convenire, fidejul-
forem, aut principalem. l. Iure nostro & l.
Non recta C. de fidejuss. Postea verò corre-
ctum est, ut nimirum præsens & solvere
potens debitor primò, & post ipsius de-
fectum cognitum fidejussor appelletur.
Auth. presente C. de fidejuss. & communiter
DD. apud Gail. l. 2. obs. 28. Excipe, nisi con-
suetudo contrarium velit, qualem in Au-
stria esse tradit Gail. l. cit. obs. 27. num. 29.
ut necessario fidejussor post moram an-
te principalem, sine discussione conve-
niatur. Item, quando notoriè constat,
principalem non esse solvendo. DD. in
Auth. presente. Quando autem dubitatur,
excussio facienda est. Schneidevvin. l. 3. In-
stitut. tit. 21. Barb. in c. pervenit de fidejussor.
Denique conveniri potest ante princi-
palem, si convincatur mendacii, quo se
fidejussorem esse negaverit. Bald. in Auth.
Contra qui propriam. C. de non numer. pecu.
per text. in l. si dubit. §. ita demù ff. de fidejuss.

III. Quia sponsio, & fidejussio pericu-
lo non vacat, sed damnum minatur, jux-
ta vulgare illud. Sponde, praesto noxia est,
idedò non permittuntur omnes fideju-
bere, sed excipiuntur indemnitis causa
1. muleres. to. tit. ff. ad S. C. Velleian. Nam
fidejubere non possunt pro marito, pro
aliis verò possunt cum publico instru-
mento, & tribus testibus. l. antiqua §. fin.
C. eod. Verùm obligatio inde contracta
tollitur per exceptionem S. C. Velleia-
ni, ex quo etiam in conscientia asse-
curantur. teste Gomezio Tom. 2. cap. 13.
num. 16. Quo tamen non licebit uti;